

o trůn – **Děpoltice** – donutil k odchodu ze země do Polska, kde záhy poté vymřeli.

Odboj Přemysla Otakara II. Přijatá **zásada primogenitury** nevedla ale – jak se zanedlouho ukázalo – k naprosté stabilizaci poměrů uvnitř královské rodiny. Přemyslův nástupce Václav I. musel ke konci 40. let 13. stol. čelit vážnému odboji svého vlastního syna Přemysla Otakara II.. Ten r. 1248 podlehl vlivu mocných šlechticů, kteří využili jeho nepochybné ctižádosti ke svým mocenským a politickým cílům. Jejím účelem bylo setrást nepříjemně silnou Václavovu vládu a prostředkem k tomu se měl stát mladý Přemysl, jehož si odbojná šlechta zvolila za tzv. **mladšího krále**. A zpočátku se také zdálo, že tohoto cíle bude dosaženo. Přemyslova strana ovládla téměř celé Čechy. Václav se však opřel o nečetné velké feudály, kteří mu zůstali věrni – byli to především Boreš z Rýzmburka a Havel z Lemberka –, a přešel do protiútoků. Následujícího roku bylo mocenské střetnutí rozhodnuto; čelní představitelé povstání byli popraveni a před možná stejným trestem uchránila neprozřetelného královice jenom skutečnost, že byl jediným žijícím Václavovým synem, a proto také jediným dědicem trůnu. Svůj čin si odpykal jenom krátkým vězením.

Král a šlechta Když se Přemysl Otakar II. ujal r. 1253 po smrti svého otce plné vlády, prokázal velmi rychle, že bude ve vztahu k mocným šlechtickým rodům ještě nekompromisnější, než byl Václav. Počáteční shoda mezi ním a šlechtou jak v Čechách, tak i v dalších zemích, které ovládl, vzala poměrně rychle za své. Posilování královské moci, jež Přemysl

Při antropologickém průzkumu kosterních pozůstatků přemyslovských panovníků byly v hrobě Přemysla Otakara II. nalezeny tyto královské insignie, zhotovené z pozlaceného stříbra. Dal je zhotovit jeho syn Václav II. při Přemyslově pražském pohřbu, k němuž došlo r. 1296. Jejich nález byl velkým objevem, neboť jsou vzácným uměleckým dílem. Přemyslova koruna také napomáhá poznání vývoje tvaru a symboliky české královské koruny – srovnejte její tvar s podobou Svatováclavské koruny (obr. na str. 118).

všemi politickými, hospodářskými i ryze mocenskými prostředky prosazoval, vedlo již v polovině 60. let k **vážnému střetnutí** mezi ním a českým panstvem, jež skončilo smrtí dvou jeho čelných představitelů. Tento konflikt byl předznamenán ještě otevřenějšího střetnutí obou táborů, které propuklo v 70. letech. Tehdy se do jeho čela postavili mocní jihočeští **Vítkovci** vedení **Závišem z Falkenštejna**, k nimž se připojila i část domácí vysoké šlechty a prakticky všichni čelní feudálové z Přemyslem ovládaných zemí, jež nebyly přímou součástí českého státu. Tentokrát byla jejich síla, podepřená ještě vojenskou mocí římského císaře Rudolfa Habsburského, tak velká, že vedla k Přemyslovu pádu; **26. srpna 1278** bylo jeho vojsko poraženo na Moravském poli u Suchých Krut a král „železný a zlatý“ v boji padl.

Šlechta brání stát Jako v jiných podobných případech i v tomto následovala po mohutném mocenském vzruchu krize. Vlády v českém království se podle přání druhé manželky Přemysla Otakara II. královny Kunhuty ujal **Ota Braniborský**, Přemyslem ustanovený poručník nezletilého následníka trůnu Václava. Braniborské panství bylo však více než správou prostým drancováním. Vyvrcholením popření právního stavu bylo Václavovo uvěznění na Bezdězu a poté dokonce jeho odvezení ze země. V tu chvíli si ale **šlechta uvědomila cenu domácí královské moci** a pod vedením pražského biskupa Tobiáše z Bechyně se postavila za restituci královské moci a vymáhala na Otovi králevicovo vydání. Zároveň usilovala i o obnovení **jednoty českého státu**, když požadovala na Rudolfovi navrácení Moravy, které se zmocnil po Přemyslově smrti. Rudolf se nakonec z politických ohledů postavil na stranu české šlechty, a dopomohl jí tak k prosazení požadovaných cílů. Roku 1283 se Václav II. vrátil do země.

Záviš z Falkenštejna Než však mohl v tu chvíli dvánáctiletý král ukázat, že i on je silnou osobností, byl nucen se vyrovnat s mocenskými nároky šlechty. Zpočátku podlehl vlivu **Záviše z Falkenštejna**, jehož moc vzrostla v Čechách do té doby zcela nebývalou měrou (Záviš se dokonce oženil s královnou-vdovou Kunhoutou a po její smrti pojal za manželku uherskou princeznu Alžbětu!), ale nakonec se jeho vlivu i moci vzepřel. Závišovy nároky a aspirace celé jeho skupiny zašly totiž dokonce tak daleko, že vedly k nabídce českého trůnu cizímu uchazeči. Takovou politiku Václav a spolu s ním skupina okolo Tobiáše z Bechyně nemohli tolerovat. Záviš byl zajat a posloužil jako rukojmí při obsazování hradů patřících Vítkovcům; když se posádka Hluboké odmítla vzdát, byla vůdci šlech-